

Fimmtudaginn 10. nóvember 1994.

Nr. 302/1994.

Ákærvaldið

(Hallvarður Einvarðsson ríkissaksóknari)

gegn

Erlingi Óskarssyni

(Jón Magnússon hrl.) og

Gunnari Guðmundssyni

(Jónatan Sveinsson hrl.)

Brot í opinberu starfi. Skjalabrot. Tolllagabrot. Hæfi. Skilorð.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Hrafn Bragason, Guðrún Erlendsdóttir, Haraldur Henrysson, Hjörtur Torfason og Pétur Kr. Hafstein.

Ákærði Erlingur Óskarsson áfrýjaði málinu, og var því af hálfu ákærvalds skotið til Hæstaréttar með áfrýjunarstefnu 21. júní 1994, að því er hann og ákærða Gunnar Guðmundsson varðar. Ríkissaksóknari krefst þess, að ákærði Erlingur verði sakfelldur samkvæmt ákæru og dæmdur til þyngri refsingar en í héraðsdómi og ákærði Gunnar verði sakfelldur samkvæmt ákæru og dæmdur til refsingar.

Af hálfu beggja ákærðu er krafist sýknu af öllum kröfum ákærvaldsins.

I.

Ákærði Erlingur Óskarsson var skipaður bæjarfógeti á Siglufirði frá 1. desember 1980 og varð sýslumaður þar 1. júlí 1992, sbr. 4. mgr. 18. gr. laga nr. 92/1989 um aðskilnað dómsvalds og umboðsvalds í héraði. Honum var veitt lausn frá embætti um stundarsakir 28. maí 1993. Með bréfi dómsmálaráðuneytis 3. september sama ár voru honum kynnt áform um að veita honum fullnaðarlausn og honum gefinn kostur á að tala máli sínu, sbr. 1. mgr. 11. gr. laga nr. 38/1954 um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins. Lögmaður hans andmælti þeim ráðagerðum með bréfi 21. september sama ár. Ákærði baðst lausnar frá embætti sínu 6. október 1993, og var hún veitt honum tveimur dögum síðar.

Ákærði Gunnar Guðmundsson tók við starfi yfirlögregluþjóns á

Siglufirði í maí 1988. Honum var veitt lausn frá starfi sínu um stundarsakir 25. maí 1993 og að fullu 12. október sama ár, eftir að honum hafði verið gefinn kostur á að tala máli sínu og hann andmælt frávíkningu.

II.

Sakargiftir á hendur ákærða Erlingi Óskarssyni í II.-IV. kafla ákæru lúta að meðferð hans á valdi tollstjóra á Siglufirði. Valdheimildir hans sem tollstjóra verður að meta með hliðsjón af þeim skorðum, sem beitingu þess valds eru settar samkvæmt lögum, þótt þeirra lagaákvæða sé ekki getið í ákæruskjali.

Í 39. gr. tollalaga nr. 55/1987 er svo kveðið á, að enginn megi taka þátt í rannsókn, kæru eða annarri meðferð máls eða ákvörðun aðflutnings- eða útflutningsgjalda eða annarra skatta, sem á eru lagðir vegna tollmeðferðar vöru, ef honum hefði borið sem héraðsdómara að víkja sæti í málinu. Ákvæði um vanhæfi héraðsdómara eru nú í 5. gr. laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála, sbr. áður 36. gr. laga nr. 85/1936 um meðferð einkamála í héraði. Samkvæmt þeim lagareglum veldur það vanhæfi héraðsdómara, ef hann tengist aðila máls með tilteknum hætti eða fyrir hendi eru önnur atvik eða aðstæður, sem eru fallnar til þess að draga óhlutdrægni hans með réttu í efa.

III.

I. kafli ákæru A. Ákærði Erlingur Óskarsson.

Ákæruefni samkvæmt þessum kafla lýtur ekki að því, að ákærði hafi séð um, að mætt væri af hálfu uppboðsbeiðenda við fyrirtökur uppboðsmála. Ákæruefnið varðar þá háttsemi ákærða að bóka einhvern af starfsmönnum embættisins mættan fyrir hönd gerðarbeiðenda, en gæta sjálfur hagsmuna þeirra við fyrirtökur og áskilja sér greiðslur fyrir. Þessi störf ákærða fyrir uppboðsbeiðendur voru hvorki embættisathafnir né hluti af starfsskyldum og fóru raunar í bága við þær. Hann þáði greiðslur, sem hann átti ekki tilkall til, og þykir hann því hafa áskilið sér þær við framkvæmd þessara starfa, þótt um þóknun hafi ekki verið rætt fyrir fram í einstökum tilvikum. Með þessum athöfnum, sem nánar er lýst í héraðsdómi, hefur ákærði gerst brotlegur við 128. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940.

Með játningu ákærða er sannað, að hann gjaldfærði þóknun fyrir mætingar á frumrit greiðslustimplaðra kvittana, sem sendar voru greiðendum, en þær fjárhæðir komu ekki fram á afritum í bókhaldi embættisins. Afritin voru því ekki samhljóða frumritum og gáfu ekki rétta mynd af þeim. Þessi háttur fól í sér ranga tilgreiningu á opinberu skjali og var til þess fallinn að blekkja í lögskiptum. Ákærði hefur með þessu unnið sér til refsingar fyrir brot gegn 158. gr., sbr. 138. gr. almennra hegningarlaga.

I. kafli ákæru B. Ákærði Erlingur Óskarsson.

Með skjölum málsins, framburði ákærða og vætti vitna er sannað, að ákærði hefur gerst sekur um þá háttsemi, sem lýst er í þessum ákærulið og varðar við 139. gr. almennra hegningarlaga. Ber því með skírskotun til forsendna héraðsdóms að staðfesta niðurstöðu hans um þennan þátt ákæru.

IV.

II. kafli ákæru A – B. Ákærði Erlingur Óskarsson og ákærði Gunnar Guðmundsson.

Ekki er fyllilega í ljós leitt, hver útfyllti aðflutningsskýrslu um innflutning Alberts Jónssonar í apríl 1991 og hver voru nánari tildrög þess, að þyngd hestakerru var þar skráð önnur en í farmbréfi og undirvagns ekki getið sérstaklega, svo sem rétt hefði verið. Fyrir héraðsdómi greindi Albert svo frá, að hver sem er hefði mátt hirða undirvagninn, eftir að hann fór frá Siglufirði, og er ósannað, að ákærði Gunnar sérstaklega hafi átt að eiga hann. Ber með vísan til forsendna héraðsdóms að staðfesta ákvæði hans um sýknu beggja ákærðu af sakargiftum samkvæmt þessum hluta ákæru.

V.

III. kafli ákæru A. Ákærði Erlingur Óskarsson.

Ákæruefni samkvæmt þessum kafla varða innflutning á tveimur hestakerrum í febrúar 1992 á nafni Gests Halldórssonar. Fyrir héraðsdómi lýsti ákærði Erlingur því, að Gestur hefði í upphafi ætlað að kaupa aðra kerruna, en til hafi staðið, að hann keypti sjálfur hina. Gestur staðfesti fyrir dómi, að hann hefði haft hug á að kaupa kerru, en kvaðst ekki hafa vitað af því, fyrr en ákærði Erlingur hringdi í hann, eftir að sendingin var komin af stað, að hann væri

skráður innflytjandi beggja kerranna. Sendandi kerranna í Þýskalandi, Herbert Óskar Ólason, staðfesti og fyrir dómi, að ákærði Erlingur hefði ætlað að eiga aðra kerruna sjálfur, en hjá honum hefði hann fengið nafn Gests sem innflytjanda þeirra beggja.

Með ofanskráðum framburði er sannað, að ákærði Erlingur var í raun innflytjandi annarrar hestakerrunnar í febrúar 1992. Hann brast því heimild til afskipta af þessum innflutningi sem tollstjóra og var ekki bær til þess að láta flytja kerrurnar ótollafgreiddar úr vörslu farmflytjanda í skemmu á vegum embættisins samkvæmt 63. gr., sbr. 64. og 65. gr. tollalaga, sbr. 39. gr. Ekki skiptir máli, hvort samþykki farmflytjanda lá fyrir, en það er óljóst. Í málinu hefur ekki verið sýnt fram á nauðsyn þessa flutnings frá sjónarhóli tollgæslu, og hefði þurft til hans leyfi bærra tollyfirvalda samkvæmt 66. gr. tollalaga, sbr. 30. gr. og 3. mgr. 34. gr. laganna. Með þessum afskiptum sínum hefur ákærði Erlingur brotið gegn 139. gr. almennra hegningarlaga og síðari málslið 1. mgr. 123. gr. tollalaga, sbr. 1. mgr. 124. gr. laganna, sbr. og 138. gr. almennra hegningarlaga.

Með skírskotun til forsendna héraðsdóms er staðfest sú niðurstaða hans, að afhending ákærða Erlings á kerrunum ótollafgreiddum til Ásgeirs Svans Herbertssonar hafi verið honum refsiverð samkvæmt 139. gr. almennra hegningarlaga.

Eins og lýst er í héraðsdómi, var í annarri kerrunni nokkurt magn af nýjum reiðtygjum, sem ekki var getið í farmbréfi. Verður að telja, að þessi varningur hefði ekki getað dulist við tollskoðun, ef hún hefði farið fram með eðlilegum hætti. Hins vegar eru ekki efni til annars en staðfesta það mat héraðsdóms, að ósannað sé, að ákærði Erlingur hafi vitað um þennan varning. Verður hann því sýknaður af þessu ákæruatriði.

Á farmskírteini var samanlögð þyngd beggja kerranna tilgreind 1200 kg. Í aðflutningsskýrslu, sem aðalbókari embættisins gerði að beiðni ákærða Erlings, yfirmanns síns, var þyngd þeirra skráð 920 kg. Var þá lögð til grundvallar þyngd á öðrum hestakerrum, sem Gestur Halldórsson hafði að fyrirlagi ákærða Erlings látið vigta á hafnarvoginni á Siglufirði 24. apríl 1992, en ákærði Erlingur hafði þá fyrir allnokkru afhent Ásgeiri Svan Herbertssyni hinar innfluttu kerrur án tollafræiðslu, eins og áður greinir. Breyttar tölur um þyngd kerranna í aðflutningsskýrslu voru til þess fallnar, að þær

teldust ekki skráningarskyldar samkvæmt 63. gr. umferðarlaga nr. 50/1987, áður en henni var breytt með lögum nr. 44/1993. Þykir ákærði Erlingur hafa hlutast til um það, að í skýrsluna voru skráðar tölur um þyngd kerranna, sem honum var eða mátti vera ljóst, að áttu ekki við. Hefur hann með þessu bakað sér refsíabyrgð samkvæmt 158. gr. almennra hegningarlaga.

Við gerð aðflutningsskýrslunnar lá ekki fyrir reikningur, sem sendandi þeirra kvaðst fyrir dómi hafa sent með kerrunum eða í símbréfi. Ákærði Gunnar Guðmundsson mat kerrunnar til verðs að beiðni ákærða Erlings, en önnur þeirra var nokkuð skemmd á vinstri hlið. Ósannað er, að ákærði Erlingur hafi þá haft reikninginn undir höndum, og verður hann sýknaður af sakargiftum um ranga tilgreiningu á verðmæti þeirra í aðflutningsskýrslu.

Staðfest er niðurstaða héraðsdóms um þá ávísun, sem Gestur Halldórsson gaf út vegna aðflutningsgjalda af kerrunum og látin var liggja óhreyfð í sjóði embættisins, sbr. áðurgreinda úrlausn um I. kafla B í ákæruskjali.

III. kafla ákæru B. Ákærði Gunnar Guðmundsson.

Ósannað er, að ákærða Gunnari hafi verið ljóst, að ákærði Erlingur hafi í reynd verið innflytjandi annarrar hestakerrunnar og brostið vald til þess að mæla fyrir um töku þeirra úr vörslu farmflytjanda. Með þessari athugasemd og vísun til forsendna héraðsdóms ber að staðfesta ákvæði hans um sýknu ákærða Gunnars af þessum ákærulið.

VI.

IV. kafla ákæru A.I. Ákærði Erlingur Óskarsson.

Sakargiftir samkvæmt þessum ákærulið tengjast innflutningi á hestakerru í maí 1993. Á farmbréfi 26. apríl 1993 var innflutningur þessi skráður á nafn Rósu H. Hrafnadóttur, eiginkonu ákærða. Með skírskotun til þess, sem greinir í næsta kafla á undan, sbr. og II. kafla dómsins, brast ákærða vald til afskipta af þessum innflutningi. Fyrirhuguð taka ákærða á kerrunni úr vörslu farmflytjanda án heimildar hans í því skyni að flytja hana í geymslu annars staðar fól í sér tilraun til misnotkunar á stöðu sinni og er refsiverð samkvæmt 139. gr., sbr. 20. gr. almennra hegningarlaga, og síðari málslið 1. mgr. 123. gr., sbr. 1. mgr. 124. gr. og 1. mgr. 125. gr. tollalaga, sbr. og 138.

gr. almennra hegningarlaga. Vísun í ákæru til 158. gr. hegningarlaga á hér ekki við.

Atferli ákærða og fylgdarmanna hans á hafnarbakkanum á Siglufirði að kvöldi föstudagsins 14. maí 1993 þótti grunsamlegt og skárust tollverðir frá Tollgæslu Íslands í leikinn. Í kerrunni var þá mikið magn af reiðtygjum, áfengi og húsmunir. Ofsagt er í héraðsdómi, að rökstuðningur í ákæru um fyrirætlan ákærða samkvæmt þessum ákærulið sé byggður á getgátum. Hins vegar verður eigi hnekkjt því mati héraðsdóms, að ósannað sé, að ákærði hafi vitað um varninginn og haft í hyggju að koma honum undan tollskoðun og greiðslu aðflutningsgjalda. Verður ákærði því sýknaður af þessum þætti ákæru.

IV. kafli ákæru A.2. Ákærði Erlingur Óskarsson.

Fram er komið, að Ásgeir Svan Herbertsson óskaði eftir því við starfsmann farmflytjanda, að þyngd hestakerrunnar í farmbréfi var breytt úr 800 kg í 498 kg. Fyrir héraðsdómi kvaðst hann hafa gert það, þar sem hann hefði haldið, að kerran væri ekki skráningarskyld undir 500 kg að þyngd. Hann kvað ákærða Erling hafa bent sér á þetta, en hvorki beðið sig né gefið sér skipun um að láta breyta tilgreiningu þyngdar. Gegn eindreginni neitun ákærða Erlings verður að telja ósannað, að hann hafi átt þann hlut að máli, sem í ákæru greinir. Verður hann því sýknaður af þessum ákærulið.

VII.

V. kafli ákæru A – B. Ákærði Erlingur Óskarsson og ákærði Gunnar Guðmundsson.

Eins og ákæru er farið og sönnunarfærslu í málinu hefur verið háttað, verður að leggja til grundvallar, að ákærðu hafi eytt því áfengi, sem tilgreint er í ákæruskjali. Ber því þegar af þeim ástæðum að sýkna báða ákærðu af sakargiftum um ranga og eftir á færða skráningu á frumrit dagbókar lögreglunnar og brot gegn 158. gr. almennra hegningarlaga.

Samkvæmt 1. mgr. 8. gr. laga nr. 63/1969 um verslun ríkisins með áfengi, tóbak og lyf skal afhenda Áfengis- og tóbaksverslun ríkisins til ráðstöfunar haldlagðar vörur, sem lögin taka til og hafa verið fluttar inn eða framleiddar í heimildarleysi. Í bréfi Kristins Ólafssonar tollgæslustjóra til Rannsóknarlögreglu ríkisins 10. desember

1993 segir meðal annars: „Um ráðstöfun á smygluðu áfengi, sem gert hefur verið upptækt, gilda ákvæði 8. gr. laga nr. 63/1969, og hefur verið eftir þeim fyrirmælum farið að afhenda það ÁTVR, nema að því er bjórinn varðar. Honum var fargað af tollgæslunni sjálfri, og hélst sú tilhögun, þar til bjór var lögleyfður hér á landi, og í undantekningartilfellum einnig eftir það. Förgun tollgæslunnar sjálfrar á bjór styðst við mjög gamla hefð og breyttist ekki við gildistöku laga nr. 63/1969. Fram undir árin 1985 og 1986 barst upptækt áfengi, sem tekið var úti á landi, til tollgæslunnar í Reykjavík, sem síðan ráðstafaði því eins og að framan er lýst. Um það leyti var þeim tilmælum beint til tollstjóra úti á landi, að þeir ráðstöfuðu sjálfir upptæku áfengi, og hafa þeir annast það síðan án afskipta tollgæslustjóra.“ Fyrir dómi staðfesti tollgæslustjóri, að áfengu öli hefði í undantekningartilvikum verið eytt af tollgæslunni, eftir að sala þess var heimiluð á Íslandi, ef ljóst hafi þótt, að það væri ekki söluvara.

Í skýrslu lögreglunnar á Siglufirði 30. apríl 1988 er gerð grein fyrir miklu magni áfengis, sem hald hafði verið lagt á úr þremur skipum nokkru áður. Af skýrslunni verður ráðið, að frá áfengi með órofnu innsigli hafi verið gengið til sendingar, en ekki er ljóst, hvort það var til tollgæslunnar í Reykjavík eða Áfengis- og tóbaksverslunar ríkisins. Annað haldlagt áfengi, óinnsiglað og á brúsum, er það áfengi, sem ákæran tekur til, samtals 249,65 lítrar. Að sögn ákærða Erlings var sá bjór, sem eytt var, 96 dósir, ekki talinn söluvara, þar sem dagsetningar á umbúðum hefðu gefið til kynna, að komið væri fram yfir síðasta söludag. Engra gagna var aflað um þetta atriði.

Af gögnum málsins verður ráðið, að meðferð á haldlögðu áfengi, sem ekki hefur þótt hæft til sölu á vegum Áfengis- og tóbaksverslunar ríkisins, hafi ekki verið í föstum skordum á landinu. Ekkert liggur fyrir um það, að tollstjórar hafi nokkru sinni sent Áfengis- og tóbaksverslun ríkisins ósöluhæft áfengi, sem hald hafði verið lagt á.

Með hliðsjón af framansögðu og þar sem ekki verður á öðru byggt en að tilgangi haldlagningar hins umrædda áfengis hafi að sínu leyti verið náð með eyðingu þess, verður það talið ákærða Erlingi refsilaust, eins og hér háttar til, að hafa ekki skilað áfenginu samkvæmt 1. mgr. 8. gr. laga nr. 63/1969. Af þessu leiðir, að báðir ákærðu verða sýknaðir af þessum kafla ákæru.

Samkvæmt framansögðu verður ákærði Gunnar Guðmundsson sýknaður af öllum kröfum ákæruvalds í máli þessu.

Við ákvörðun refsingar ákærða Erlings Óskarssonar er óhjákvæmilegt að líta til þess, að hann gegndi trúnaðarstörfum í þágu almennings og ríkisvalds á þeim tíma, er ákæran tekur til, og fór með opinbert vald sem lögreglustjóri, tollstjóri og fram til 1. júlí 1992 einnig sem dómari. Hann hefur hins vegar látið af embætti sínu vegna þessa máls, og má telja, að það hafi haft í för með sér umtalsverða röskun á högum hans. Með hliðsjón af þessu og 77. gr. almennra hegningarlaga þykir hæfilegt, að ákærði Erlingur sæti varðhaldi í þrjá mánuði. Þykir eftir atvikum rétt, að fullnustu þessarar refsingar verði frestað skilorðsbundið í þrjú ár. Þá verður ákærði Erlingur jafnframt dæmdur til þess að greiða fésekt í ríkissjóð, sbr. 49. gr. almennra hegningarlaga. Þykir hún hæfilega ákveðin 600.000 krónur. Vararefsing er 60 daga varðhald.

Ákærði Erlingur skal greiða hluta sakarkostnaðar í héraði og áfrýjunarkostnaðar, eins og í dómsorði greinir. Annar sakarkostnaður greiðist úr ríkissjóði.

D ó m s o r ð:

Ákærði Gunnar Guðmundsson á að vera sýkn af öllum kröfum ákæruvaldsins í máli þessu.

Ákærði Erlingur Óskarsson sæti varðhaldi í þrjá mánuði. Fresta skal fullnustu refsingarinnar og hún falla niður að liðnum þremur árum, haldi ákærði almennt skilorð 57. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940, sbr. 4. gr. laga nr. 22/1955.

Ákærði Erlingur Óskarsson skal greiða 600.000 króna sekt til ríkissjóðs innan fjögurra vikna frá uppsögu þessa dóms, en sæti ella varðhaldi í 60 daga.

Ákærði Erlingur Óskarsson skal greiða 3/5 hluta alls sakarkostnaðar í héraði og áfrýjunarkostnaðar, þar með talinn hluta saksóknarlauna í ríkissjóð í héraði og fyrir Hæstarétti, 300.000 krónur, og hluta málsvarnarlauna skipaðs verjanda síns í hér-

aði og fyrir Hæstarétti, Jóns Magnússonar hæstaréttarlögmanns, 300.000 krónur.

Annar sakarkostnaður greiðist úr ríkissjóði, þar með talinn hluti málsvarnarlauna skipaðs verjanda ákærða Erlings Óskarssonar í héraði og fyrir Hæstarétti, 200.000 krónur, og málsvarnarlaun skipaðs verjanda ákærða Gunnars Guðmundssonar í héraði og fyrir Hæstarétti, Jónatans Sveinssonar hæstaréttarlögmanns, 400.000 krónur.

Dómur Héraðsdóms Norðurlands vestra 6. maí 1994.

Ár 1994, föstudaginn 6. maí, er á dómþingi Héraðsdóms Norðurlands vestra, sem háð er í Dómhúsi Héraðsdóms Reykjavíkur af Halldóri Halldórssyni héraðsdómara sem dómsformanni og meðdómendunum Helga I. Jónssyni og Sverri Einarssyni héraðsdómurum, kveðinn upp dómur í héraðsdómsmálinu nr. S-821/1994: Ákærvaldið gegn Erlingi Óskarssyni, Gunnari Guðmundssyni, X [...] og Y [...], sem tekið var til dóms 14. apríl sl.

Mál þetta er höfðað með ákæru ríkissaksóknara, dagsettri 4. febrúar 1994, gegn ákærðu, „Erlingi Óskarssyni, Hlíðarvegi 3, Siglufirði, kt. 160648-4499, Gunnari Guðmundssyni, Suðurgötu 34, Siglufirði, kt. 140343-4499, X [...] og Y [...], ákærðu Erlingi og Gunnari fyrir brot í opinberu starfi og ákærðu X og Y fyrir tolllagabrot, svo sem hér greinir, en á þeim tíma, sem hér um ræðir, var ákærði Erlingur bæjarfógeti og sýslumaður á Siglufirði og ákærði Gunnar yfirlögregluþjónn.

I. Ákærði Erlingur. Brot í opinberu starfi.

A. Ákærða er gefið að sök sem bæjarfógeta og uppboðshaldara og eftir 1. júlí 1992 sem sýslumanni á Siglufirði að hafa í embættisstörfum áskilið sér með ólögmatum og saknæmum hætti við meðferð á uppboðs- og nauðungarsölumálum árin 1989–1993 greiðslur frá uppboðsbeiðendum, samtals 1.369.040 kr., fyrir að sjá til þess, að mætt væri af þeirra hálfu við fyrirtöku málanna og að sú mæting væri bókuð í þingbók og eftir 1. júlí 1992 í gerðabók sýslumanns. Framkvæmdin var sú, að ákærði bókaði einhvern af starfsmönnum embættisins mættan, langoftast meðákærða Gunnar, sem síðar staðfestu mætingar sínar með nafnritun sinni einni í þingbók og síðar í gerðabók, en ákærði hafði við fyrirtöku málanna sjálfur gætt hagsmuna gerðarbeiðenda og skráð boð, fresti eða beiðnir um afturköllun, eftir því sem við átti hverju sinni. Fyrir hvert mót áskildi ákærði sér 2.500 kr. þóknun, sem hann tilgreindi eftir fjölda mætinga á kostnaðaryfirliti hverrar eignar, en nýtti sér þá jafnframt frumrit greiðslustimplaðra kvittana embættis

síns til gerðarbeiðenda fyrir áskilnaði sínum um greiðslur og viðtökur greiðslanna, svo að misræmi varð á milli frumrita greiðslukvittana og afrita, sem voru bókhaldsskjöl embættisins. Mótteknar greiðslur ákærða frá gerðarbeiðendum sundurliðast þannig samkvæmt samantekt ríkisendurskoðunar á milli seldra fasteigna, sölu skipa og vegna afturkallaðra uppboðsbeiðna:

Fasteignir.

Uppboðsár:	Fjöldi eigna:	Afsöl útgefin:	Greiðslur:	
Fasteignir:				
1989–1990	18	1990	kr.	287.500
1990–1991	7	1991	–	79.600
1991–1992	9	1992	–	122.000
1992–1993	3	1993	–	56.700
Skip:				
1992–1993	6	1993	–	684.000
Vegna afturkallaðra uppboðsbeiðna:				
1990–1992	12		–	139.240
		Samtals	kr.	1.369.040

Telst þetta varða við 128. gr. og 1. mgr. 158. gr., sbr. 138. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940.

B. Þá er ákærða Erlingi gefið að sök að hafa með skuld sinni við sjóð embættisins, síðast samkvæmt tveimur tékkum, sem lágu í sjóði við sjóðsuppgjör 18. maí 1993 og ákærði hafði um langan tíma gefið starfsmönnum fyrirmæli um að framvísa ekki til banka, en telja á mánaðarlegum sjóðstaln-ingarblöðum til ríkisendurskoðunar sem reiðufé í sjóði, misnotað stöðu sína sér til ávinnings og ríkissjóði til tjóns.

B. 1. Eftir embættisathugun ríkisendurskoðunar 24. og 25. september 1990 og athugasemdir, sem gerðar voru 11. janúar 1991 út af skuld ákærða á viðskiptareikningi og kröfu um uppgjör á þeirri skuld, voru eftirstöðvar þeirrar skuldar tilgreindar á sjóðstaln-ingaryfirlitum embættisins sem tékkar í sjóði með eftirgreindum hætti:

janúar–febrúar	1991	kr.	295.000
mars–apríl	1991	–	276.070
maí	1991	–	258.812
júní 1991–janúar	1992	–	181.025

en eftir það og fram til uppgjörs 18. maí 1993, er rannsókn máls þessa var

hafin, með tékka, upphaflega að fjárhæð 113.291 kr., sem aldrei var tilgreindur á mánaðarlegum sjóðsyfirlitum, en var við sjóðsuppgjör þann dag talinn vera viðurkenning ákærða fyrir 60.000 kr. skuld við embættissjóð.

B. 2. Ódagsettur tékki, 133.013 kr., út gefinn af Gesti Halldórssyni, sem ákærði nýtti sem málamyndagreiðslu aðflutningsgjalda í maí 1992, sbr. ákærulið III. A, og gerði embættissjóði ekki skil á fyrr en 19. maí 1993, eftir að rannsókn máls þessa var hafin.

Telst þetta varða við 139. gr. almennra hegningarlaga.

II. Innflutningur í apríl 1991.

II. A. Ákærða Erlingi er gefið að sök að hafa við innflutning á hestakerru á vegum Alberts Jónssonar um miðjan apríl 1991 útbúið eða látið útbúa aðflutningsskýrslu með röngum upplýsingum um þyngd kerrunnar og verðmæti og eigi getið þess, að kerran hafði undirvagn, sem um ræðir í lið II. B., og þannig komið undirvagninum undan tollafgreiðslu og jafnframt sammælt um það við meðákærða Gunnar, að undirvagninn yrði ekki nefndur á mats- og skoðunargerð Gunnars um þennan innflutning. Í aðflutningsskýrslunni er kerran sögð 490 kg, þrátt fyrir það að á farmbréfi og fleiri fylgiskjöllum með þessari sendingu sé hún talin 530 kg, í því skyni að koma í veg fyrir, að hún teldist skráningarskyld samkvæmt 1. mgr. 63. gr. umferðarlaga nr. 50/1987, en kerran reyndist við vigtun 30. nóvember 1993 860 kg. Samkvæmt aðflutningsskýrslunni var tollverð kerrunnar 25.000 kr. og FOB-verð JPY 52.588. Samkvæmt endurmati embættis ríkistollstjóra, dagsettu 10. desember 1993, er FOB-verð kerrunnar og undirvagnsins JPY 110.920 kr. og aðflutningsgjöld samkvæmt því vantalin um 18.777 kr.

Telst þetta varða við 158. gr. almennra hegningarlaga og 3. mgr. 126. gr. tollalaga nr. 55/1987, sbr. 138. gr. almennra hegningarlaga, og enn fremur við 135. gr. og 139. gr. þeirra laga.

II. B. Ákærða Gunnari er gefið að sök að hafa við tollskoðun og mat á bifreið og framangreindri hestakerru, sbr. lið II. A., sem ákærði framkvæmdi á Siglufirði í samráði við meðákærða Erling, vísvitandi tilgreint verðmæti kerrunnar óeðlilega lágt á mats- og skoðunargerð, dagsettri 24. apríl 1991, þ. e. 25.000 kr., í því skyni, að aðflutningsgjöld yrðu lægri af kerrunni en rétt var, og jafnframt leynt því og ekki tekið fram, að kerrunni fylgdi tollskyldur varningur, þ. e. undirvagn fyrir aðra 2ja öxla hestakerru (þ. m. t. grind, beisli, hjólbarði á felgum og fjöðrunar- og handhemlabúnaður fyrir 4 hjól), í því skyni, að ekki yrðu greidd aðflutningsgjöld af þessum varningi, en skömmu síðar þáði ákærði undirvagninn að gjöf frá nefndum Albert og notfærði sér hann í eigin þágu.

Telst þetta varða við 158. gr. almennra hegningarlaga og 3. mgr. 126. gr.

tollalaga, sbr. 138. gr. almennra hegningarlaga, og enn fremur við 128. gr. og 139. gr. þeirra laga.

III. Innflutningur í febrúar 1992.

III. A. Ákærða Erlingi er gefið að sök að hafa í febrúar 1992 í sambandi við tvær hestakerrur (hvor fyrir allt að fjóra hesta), er sendar voru ákærða frá Þýskalandi sem milligöngumanni um sölu þeirra hér á landi, fengið meðákærða Gunnar og Gest Halldórsson, en ákærði lét sendanda tilgreina hann sem innflytjanda, til að sækja kerrurnar þegar eftir uppskipun þeirra á hafnarbryggjuna á Siglufirði aðfaranótt laugardagsins 22. febrúar, án þess að um þær væru nokkur skjöl, sem heimiluðu afhendingu kerranna úr vörslum farmflytjanda, og látið flytja kerrurnar í skemmu, sem ákærði hafði aðgang að, og nokkrum dögum síðar afhent meðákærða Y aðra kerruna, þá enn ótollafgreidda, sem ákærði vissi, að hafði að geyma allmikið af nýjum reiðtygjum, sem ætluð voru til sölu hér á landi, og 2–3 vikum síðar flutt sjálfur hina kerruna suður til Reykjavíkur án tollafgreiðslu og afhent hana meðákærða Y; í apríl 1992 falið Hannesi Baldvinssyni, aðalbókara við bæjarfógetaembættið, að gera aðflutningsskýrslu um innflutning kerranna og lagt honum til rangar upplýsingar um þyngd þeirra og verðmæti, svo sem greinir hér á eftir, og jafnframt fengið áður nefndan Gest Halldórsson til að árita aðflutningsskýrsluna sem ábyrgðaraðili um efni skýrslunnar; í því skyni, að kerrurnar teldust ekki skráningarskyldar samkvæmt umferðarlögum, ranglega látið skrá þær í aðflutningsskýrslunni samtals 920 kg (460 hvora), þrátt fyrir það að fram kæmi í farmbréfi, að þær væru um 600 kg hvor, og við vigtun 19. ágúst og 1. desember 1993 reyndust þær vega samtals 1600 kg (740 og 860); í því skyni, að aðflutningsgjöldin af kerrunum yrðu lægri en rétt var, lagt til grundvallar, að verðmæti þeirra væri samtals 55.000 kr. (önnur 25.000 kr. og hin 30.000 kr.), þrátt fyrir það að fyrir lægi um það bréf frá sendanda, dagsett 9. febrúar 1992, að verðmæti þeirra væri 2500 vesturþýsk mörk, er leiddi samkvæmt endurmati ríkistollstjóraembættisins til þess, að aðflutningsgjöld af kerrunum voru vanreiknuð um 21.581 kr., en þær tölur, sem ákærði lagði til grundvallar um þyngd og verðmæti kerranna, koma fram á skjali, dagsettu 24. apríl 1992, undirrituðu af meðákærða Gunnari, sbr. lið III. B., en ákærði hafði gefið fyrirmæli um, að við tollafgreiðslu yrði byggt á þessum röngu upplýsingum um kerrurnar. Loks er ákærði sakaður um í sambandi við þessa tollafgreiðslu að hafa fengið nefndan Gest til að gefa út tékka, að fjárhæð 133.013 kr., er samsvaraði aðflutningsgjöldunum og ákærði notaði sem málamyndagreiðslu og gaf fyrir-mæli um, að ekki mætti innleysa.

Telst þetta varða við 158. gr. almennra hegningarlaga og 1. mgr. 123. gr.,

sbr. 1. mgr. 124. gr., og 3. mgr. 126. gr. og 135. gr. tollalaga, sbr. 138. gr. almennra hegningarlaga, og auk þess við 135. gr. og 139. gr. þeirra laga og enn fremur við 1. mgr. 123. gr. tollalaga, sbr. 22. gr. almennra hegningarlaga, að því er varðar þátt ákærða í broti meðákærðu X og Y í lið III. C.

III. B. Ákærða Gunnari er gefið að sök að hafa veitt meðákærða Erlingi liðsinni sitt í framangreindu broti í lið III. A með því að taka hestakerrurnar, sem þar um ræðir og ákærða var ljóst, að fluttar voru hingað til lands á vegum meðákærða Erlings, en ekki framangreinds Gests, úr vörslum farmflytjanda á hafnarbryggjunni á Siglufirði aðfaranótt 22. febrúar 1992, þrátt fyrir það að til þess skorti heimild og að ekki stæði til af hálfu meðákærða Erlings að tollafgreiða varninginn, sem var í annarri kerrunni, og komið kerrunum fyrir í skemmu, svo sem greinir í lið III. A. Enn fremur er ákærða gefið að sök að hafa látið meðákærða Erlingi í té yfirlýsingu, dagsetta 24. apríl 1992, um skoðun á kerrunum með röngum upplýsingum um þyngd þeirra og verðmæti, sbr. III. A, og var ákærða ljóst, að meðákærði Erlingur hugðist leggja þessar röngu upplýsingar til grundvallar við skýrslugerð um þennan innflutning í því skyni, að aðflutningsgjöld yrðu lægri en vera átti og að kerrurnar teldust ekki skráningarskyldar.

Telst þetta varða við 158. gr. almennra hegningarlaga og 1. mgr. 123. gr., sbr. 1. mgr. 124. gr., 3. mgr. 126. gr. og 135. gr. tollalaga, sbr. 138. gr. og 22. gr. almennra hegningarlaga, og enn fremur við 139. gr. þeirra laga.

III. C. Ákærðu X og Y er gefið að sök að hafa í febrúar 1992 staðið að smygli á nýjum reiðtygjum hingað til lands og sölu þeirra hér á landi, en ákærði X sendi varninginn til landsins, og ákærði Y annaðist móttöku og sölu hans hérlandis, svo sem hér greinir:

— — —

Telst þetta varða við 1. mgr. 123. gr., sbr. 1. mgr. 124. gr., og 2. mgr. 124. gr. tollalaga.

IV. Innflutningur í maí 1993.

IV. A. 1. Ákærða Erlingi er gefið að sök að hafa að kvöldi föstudagsins 14. maí 1993 gert tilraun til þess að koma undan tollskoðun hestakerru, sem ákærði hafði ákveðið að kaupa og meðákærði X sent honum hingað til lands frá Þýskalandi og ákærði vissi, að í var mikið af reiðtygjum, sem ætluð voru til sölu hér á landi, en kerran var flutt frá Hamborg með skipi, sem kom til Reykjavíkur 3. maí 1993, og var framsend þaðan með ms. Reykja-fossi til Siglufjarðar. Ákærði kom á hafnarbryggjuna, skömmu eftir að kerrunni var skipað upp úr skipinu, og höfðu tveir menn á hans vegum hafið vinnu við að tengja kerruna aftan í bifreið ákærða, F-1, að hans fyrirmælum, er tollverðir höfðu afskipti af þeim, en fyrirætlan ákærða var sú að

flytja kerruna án heimildar farmflytjanda í húsnæði á eigin vegum, þar sem hún yrði geymd, þangað til varningurinn í henni yrði sóttur innan fárra daga af meðákærða Y með svipuðum hætti og um ræðir í lið III. A og C, og koma reiðtygjunum og öðrum varningi í kerrunni, sbr. lið IV. B. 1., þannig undan tollskoðun og greiðslu aðflutningsgjalda.

Telst þetta varða við 158. gr. almennra hegningarlaga og 1. mgr. 123. gr., sbr. 1. mgr. 124. gr., og 135. gr. tollalaga, sbr. 20. gr. og 138. gr. almennra hegningarlaga, og enn fremur við 139. gr. þeirra laga. Brot ákærða samkvæmt þessum lið teljast enn fremur varða við 1. mgr. 123. gr. tollalaga, sbr. 20. og 22. gr. almennra hegningarlaga, að því er varðar tilraun til hlutdeildar í broti meðákærðu X og Y í lið IV. B. 1.

IV. A. 2. Ákærða Erlingi er enn fremur gefið að sök við innflutning þessarar hestakerru að hafa með aðstoð meðákærða Y fengið þyngd kerrunnar ranglega breytt í farmbréfi Eimskipafélags Íslands hf. úr 800 kg í 498 kg í því skyni að koma í veg fyrir, að kerran teldist skráningarskyld samkvæmt 1. mgr. 63. gr. umferðarlaga, sbr. lög nr. 44/1993, sbr. lið IV. B. 2.

Telst þetta varða við 3. mgr. 126. gr. tollalaga.

IV. B. 1. Ákærðu X og Y er gefið að sök að hafa í sameiningu í maí 1993 smyglað hingað til lands frá Pýskalandi í hestakerru þeirri, sem í lið IV. A getur og ákærði X sendi hingað til lands að ósk meðákærða Erlings, miklu af reiðtygjum og öðrum búnaði fyrir hesta, húsgögnum og áfengi, svo sem rakið er, án þess að láta þess getið í skjölum um sendinguna, og hagað þessu svo í trausti þess, að meðákærði Erlingur myndi sjá til þess, að kerran yrði ekki tollskoðuð með löglegum hætti og að ákærðu fengju allan varninginn úr henni í hendur án tollmeðferðar og greiðslu aðflutningsgjalda. Við skoðun tollvarða á kerrunni aðfaranótt 15. maí 1993 kom eftirtalinn smyglvarningur í ljós: 31 hnakkur, 9 pör af ístaðsólum, 91 beisli með mélum, 1007 ístaðsgúmmí, 199 hringamél, samtals 510 beislistaumar, 520 pör af ístöðum, 315 hófhlífar, 1218 hófbotnar, 35 hnakkgjardir, 4 taumhringsgjardir, 91 reiði, 19 brúsar af hreinsiefni, 30 brúsar af sápu, 1 fatahengi, 1 spegilrammi, 1 ábreiða fyrir hest, 1 sjónvarp og samtals 27 flöskur af áfengi (10 flöskur 0,7 l, 16 flöskur 0,75 l og 1 flaska 1 l).

Telst þetta varða við 1. mgr. 123. gr., sbr. 1. mgr. 124. gr. tollalaga nr. 55/1987, 3. mgr., sbr. 33. gr. áfengislaga nr. 82/1969, sbr. 5. gr. laga nr. 52/1978, og 1. gr., sbr. 15. gr. laga um verslun ríkisins með áfengi, tóbak og lyf nr. 63/1969.

IV. B. 2. Ákærða Y er enn fremur gefið að sök að hafa við nefndan innflutning að beiðni meðákærða Erlings, sbr. lið IV. A. 2., veitt honum liðsinni sitt til þess að fá þyngd kerrunnar skráða undir 500 kg á farmbréfi

með því að gefa nafngreindum starfsmanni Eimskipafélagsins upp rangar upplýsingar um þyngd kerrunnar, sem leiddi til þess, að ritað var nýtt farmbréf fyrir sendinguna, þar sem fram kemur, að þyngdin sé 498 kg, í stað upphaflegs farmbréfs, þar sem fram kemur, að þyngdin sé 800 kg.

Telst þetta varða við 3. mgr. 126. gr. tollalaga, sbr. 22. gr. almennra hegningarlaga.

V. Ákærðu Erlingi og Gunnari er gefið eftirfarandi að sök:

A. Að hafa eigi sinnt þeirri skyldu að afhenda Áfengis- og tóbaksverslun ríkisins samtals 249,65 l af smygluðu áfengi, sem lagt hafði verið hald á af lögreglunni á Siglufirði og var í geymslu á lögreglustöðinni þar samkvæmt lögregluskýrslum frá 30. apríl 1988 og undirrituð er af Jóhannesi Þórðarsyni, þá yfirlögregluþjóni, og Guðna Þór Sveinssyni lögregluþjóni, heldur að eigin sögn og með rangri eftiráfærslu á frumrit dagbókar lögreglunnar (bls. 11827) eytt áfenginu 11. og 12. júlí 1988 með því að flytja það á öskuhauga bæjarins og hella því þar niður.

B. Á sama hátt látið fyrirfarast að afhenda ÁTVR 96 dósir af bjór, sem lagt hafði verið hald á af lögreglunni á Siglufirði við tollskoðun 7. október 1992, heldur að eigin sögn eytt bjórnum 23. desember 1992 með þeim hætti, að ákærði Gunnar ók yfir dósirnar og fleygði þeim á eld öskuhauga bæjarins með vitund og vilja ákærða Erlings.

Telst þetta varða við 140. gr. almennra hegningarlaga og 1. mgr. 8. gr., sbr. 15. gr. laga um verslun ríkisins með áfengi, tóbak og lyf, og brotið í A-lið enn fremur við 158. gr., sbr. 138. gr. almennra hegningarlaga.

VI. Dómkröfur.

Þess er krafist, að ákærðu verði dæmdir til refsingar og ákærðu X og Y til að sæta upptöku á þeim reiðtygjum og öðrum búnaði fyrir hesta, húsgögnum og áfengi, sem rakið er í lið IV. B. 1 og lagt var hald á samkvæmt 1. mgr. 136. gr. tollalaga, 34. gr. áfengislaga og 2. mgr. 8. gr. laga um verslun ríkisins með áfengi, tóbak og lyf“.

Málavextir.

Að kvöldi föstudagsins 14. maí 1993 voru tollverðir frá Tollgæslu Íslands á Siglufirði fengnir til að athuga, hvort einhver varningur væri í ótollafgreiddri hestakerru, sem flutt hafði verið til landsins frá Pýskalandi með viðkomu í Reykjavík. Athugun á þessum innflutningi leiddi til þess, að rannsókn var hafin á öðrum innflutningi til Siglufjarðar, og einnig, að ýtarleg skoðun var gerð á embætti sýslumannsins á Siglufirði.

Rétt þykir að fjalla um málavexti í sömu röð og í ákæru greinir.

I. A.

Dagana 21. til 23. maí 1993 gerði Ríkisendurskoðun athugun á embætti sýslumannsins á Siglufirði. Leiddi hún í ljós, að í sumum tilfellum væri misræmi milli frumrita og afrita á greiðslukvittunum frá embættinu. Átti þetta einkum við, þegar um kvittanir vegna uppboðsmála var að ræða.

Ákærði Erlingur hefur játað að hafa tekið við greiðslum frá lögmönnum og stofnunum vegna mætinga við meðferð uppboðsmála. Framkvæmdin var sú, að í þeim tilvikum, sem uppboðsbeiðandi mætti ekki sjálfur eða sendi fulltrúa sinn til að mæta við fyrirtöku, sá ákærði Erlingur um, að ekki yrði útivist af hálfu uppboðsbeiðanda. Fyrir hvert mót var uppboðsbeiðanda gert að greiða 2.500 kr. Raunar var sú fjárhæð lægri fyrst í stað, en alltaf nálægt þeirri fjárhæð, sem lögmenn áskildu sér fyrir mót skv. gjaldskrá Lögmannafélags Íslands.

Ákærði hafði þann hátt á við innheimtu mótskostnaðar, að hann lét útbúa reikning frá embætti sínu fyrir kostnaði við uppboðið, fékk síðan afhent frumrit reikningsins og bætti inn á það kostnaði vegna móta. Frumritið var síðan sent uppboðsbeiðanda, sem sendi greiðslu samkvæmt því. Svo virðist sem uppboðsbeiðendur hafi ýmist sent einn eða tvo tékka fyrir kostnaðinum. Kostnaður vegna mótanna var ekki færður í bókhaldi embættisins.

Ákærði Erlingur tók sjálfur við greiðslunum, en þeir, sem bókaðir voru mættir og undirrituðu í þingbók sem slíkir, fengu ekki greitt.

Hróbjartur Jónatansson hrl. og Þorvaldur Ragnarsson hdl. komu fyrir dóminn sem vitni. Skýra vitnin svo frá, að framkvæmdin vegna uppboðsbeiðna, sem þeir sendu embættinu, hafi verið sú, að beiðnin var send og síðan hafi verið séð um mætingu fyrir þeirra hönd, ef þeir önnuðust ekki mætinguna sjálfir. Þeir bera báðir, að þessi háttur hafi verið í samræmi við framkvæmdina hjá mörgum öðrum embættum, uppboðsbeiðendum til mikils hagræðis. Á þann veg ber einnig vitnið Björn Jósef Arnviðarson hdl.

I. B.

Við rannsókn Ríkisendurskoðunar kom í ljós, að í sjóði embættis sýslumannsins á Siglufirði lágu tveir tékkar. Annar tékkinn var gefinn út af ákærða Erlingi. Sá tékki var með óvissri dagsetningu, en ártalinu 1992. Í tölureit tékkans var fjárhæðin 60.000 kr., en með bókstöfum var ritað kr. eitt hundrað og þrettán þúsund. Hinn tékkinn var ódagsettur og að fjárhæð 133.013 kr. og gefinn út af Gesti Halldórssyni.

Tékki ákærða Erlings var í sjóði embættisins vegna skuldar hans við embættið. Ákærði ber, að skuld sín við embættið hafi stofnast vegna viðskiptareiknings, sem hann sem uppboðshaldari hafði við embættið. Inn á þann reikning hafi verið lagðar tekjur sínar af nauðungaruppboðum, svo sem lög

gerðu ráð fyrir, en út af honum gjöld, sem ákærða bar að greiða, t. d. húsaleiga, sími o. fl. Þegar uppboðshaldarar hættu að hafa aukatekjur af nauðungaruppboðum, hafi þessi reikningur verið í skuld. Ákærði kveðst hafa greitt hann niður smátt og smátt, eins og nánar er lýst í ákæru, en 60.000 kr. staðið eftir, þegar úttekt Ríkisendurskoðunar fór fram.

Tækki Gests Halldórssonar virðist þannig til kominn, að hann hafi verið að greiða innflutningsgjöld af hestakerrum þeim, sem um ræðir í lið III. Við skýrslutöku fyrir dómnum kveðst vitnið Gestur Halldórsson hafa gefið þennan tékka út til greiðslu innflutningsgjalda, en það hafi þó ekki gert ráð fyrir, að hann yrði leystur út í banka, heldur hefði ákærði Erlingur ætlað að sjá til þess, að flutningsgjöldin yrðu greidd. Ákærði Erlingur segir hins vegar, að til hafi staðið að innleysa tékkann. Hins vegar hafi Gestur fallið frá kaupum á annarri hestakerrunni, sem flutt var inn í febrúar 1992, og því hafi ákærði X átt að greiða innflutningsgjöldin. Ákærði Erlingur kveðst hins vegar hafa dregist inn í málið, og í raun hafi hann tekið að sér að sjá til þess, að innflutningsgjöldin yrðu greidd.

Helga Lúðvíksdóttir, gjaldkeri embættisins, sem hafði lögmæt forföll við meðferð málsins, sagði við skýrslutöku hjá lögreglu, að ákærði hefði gefið sér þau fyrirmæli að telja nefnda tékka ekki fram á mánaðarlegum sjóðstalnngaryfirlitum. Ákærði Erlingur ber hins vegar, að hann hafi ekki gefið gjaldkera bein fyrirmæli um að geta þessara tékka ekki á sjóðstalnngaryfirlitum, heldur hafi þau rætt málið og ákvörðunin allsendis verið gjaldkerans.

Embættissjóði voru gerð skil á báðum tékkunum 19. maí 1993, þ. e. eftir að rannsókn máls þessa var hafin.

II. A–B.

Í aprílmánuði 1991 flutti Albert Jónsson, Votmúla í Árnessýslu, jeppabifreið og hestakerru til landsins frá Þýskalandi. Albert var á þessum tíma starfandi á Siglufirði og varningurinn tollafgreiddur þar. Í hestakerrunni var undirvagn fyrir hestakerru, en hans var ekki getið í farmbréfi. Í farmbréfi var þyngd kerrunnar skráð 530 kg.

Ákærði Gunnar mat kerruna til verðs, sem síðan var lagt til grundvallar við ákvörðun aðflutningsgjalda. Kveðst hann hafa haft samband við ákærða Erling til að leita ráða, hvernig meta bæri kerruna og undirvagninn. Ákærði Erlingur kveðst hafa haft samband við tollstjóraembættið í Reykjavík og fengið þær upplýsingar, að heimilt væri að meta undirvagninn og kerruna saman, og það hafi hann tjáð ákærða Gunnari. Ákærði Gunnar kveðst ekki hafa sleppt því að meta undirvagninn, heldur hafi hann eftir samtal við ákærða Erling ákveðið að meta hann með kerrunni. Kerran var ekki vegin, heldur lagt til grundvallar, að hún væri 490 kg, en sú þyngd var að sögn

ákærðu Gunnars og Erlings fengin með því, að þyngd undirvagnsins var áætluð og dregin frá uppgefinni þyngd í farmbréfi.

Að beiðni RLR var kerra Alberts Jónssonar vegin 30. nóvember sl., og reyndist hún 830 kg. Í sambandi við vigtun kerrunnar var ekki tekin lög-regluskýrsla af Alberti. Hins vegar var haft eftir honum, að kerrunni hefði verið breytt lítillega, frá því að hann eignaðist hana, og að í þeim breytingum væri lítil þyngd. Albert ber fyrir dóminum, að hann hafi ekki sagt, að í breytingunum væri lítil þyngd, heldur mikil. Afhenti hann yfirlýsingu frá þeim, sem hann fékk til að annast breytingarnar, og kemur þar fram, að efnisaukning hafi numið 117,5 kg. Þá kveður vitnið kerruna hafa „verið fulla af skít“, þegar hún var vegin, og telur vitnið rétt að draga frá 100–140 kg af þeim sökum.

Að beiðni RLR endurákvarðaði ríkistollstjóri aðflutningsgjöld bæði af jeppabifreiðinni og hestakerrunni ásamt undirvagninum. Við endurákvörðun aðflutningsgjalda af bifreiðinni kom í ljós, að þau höfðu verið ofreiknuð um 408.547 kr. Við endurákvörðun aðflutningsgjalda af kerrunni og undirvagninum taldi ríkistollstjóri rétt að leggja til grundvallar vigtarseðil þann, sem að framan er getið, að viðbættum 170 kg, og var þyngdin samkvæmt því 1.000 kg. Þá var miðað við ákveðið tollskrárnúmer og meðaltalsverð Hagstofu Íslands fyrir þann tollflokk, sem var á árinu 1991 55 kr. pr. kg c.i.f. Með því að nota þessa aðferð reyndust aðflutningsgjöld vanreiknuð um 18.777 kr.

Vitnið Albert ber fyrir dóminum, að við brottför þess frá Siglufirði hafi það tekið með sér hross í hestakerrunni og því ekki haft pláss fyrir undirvagninn. Jafnframt hafi því þótt undirvagninn lélegur og þess vegna lýst yfir við brottför sína, að hver, sem væri, mætti hirða hann. Fór svo, að ákærði Gunnar setti undirvagninn undir kerru, sem hann átti, eftir að hann hafði gert hann nothæfan.

III. A–C.

Af framburði ákærðu Erlings og X og vitnisins Gests Halldórssonar virðist sem til hafi staðið, að ákærði X hefði milligöngu um að útvega ákærða Erlingi og Gesti hestakerrur frá Þýskalandi.

Vitnið Gestur ber fyrir dóminum, að það hafi ætlað sér að kaupa hestakerru, en hins vegar hafi sér ekki litist á þessar kerrur og strax fallið frá kaupunum. Kveðst vitnið ekki hafa ætlað að kaupa svo stóra kerru. Þessi framburður vitnisins er ekki í samræmi við framburð þess hjá lögreglu, en þá kvaðst vitnið ekki hafa ætlað að kaupa neina kerru. Vitnið gaf þá skýringu á breyttum framburði, að því hefðu verið lögð orð í munn við yfirheyrslur og það ekki lesið skýrslur sínar nægilega vel yfir.

Í febrúarmánuði 1992 sendi ákærði X tvær hestakerrur frá Þýskalandi hingað til lands með Siglufjörð sem tollhöfn. Viðtakandi kerranna skv. farmbréfi var vitnið Gestur, og var þyngd þeirra þar skráð samtals 1.200 kg. Í aðra kerruna setti ákærði X nokkuð af nýjum reiðtygjum, u. þ. b. 18 hnakka, 50–60 sett af höfuðleðrum, mélum, taumum og nasamúlum. Varnings þessa var ekki getið í farmbréfi.

Hestakerrurnar komu til Siglufjarðar aðfaranótt laugardagsins 22. febrúar 1992. Við komu þeirra sóttu ákærðu Gunnar og vitnið Gestur kerrurnar strax að lokinni uppskipun og fluttu þær í húsnæði í eigu þrotabús Húseininga hf. Kom þá í ljós, að önnur kerran var nokkuð skemmd á vinstri hlið.

Ákærði Gunnar kveðst ekki hafa skoðað inn í kerrurnar, þegar þær komu til landsins, og kveðst hann reyndar aldrei hafa skoðað inn í þær. Í lögregluskýrslu er haft eftir vitninu Gest, að það hafi skoðað í skemmdu kerruna í gegnum gat á henni og séð, að eitthvað var í kerrunni, nokkurs konar ábreiða eða dýna, sem huldi eitthvað. Þessum framburði breytti vitnið fyrir dóminum og kveðst aldrei hafa sagt, að ábreiðan eða dýnan hyldi eitthvað. Vitnið gefur sömu skýringu á breyttum framburði og áður.

Ákærði Erlingur kveðst hafa haft samráð við umboðsmann farmflytjanda, áður en kerrurnar voru settar í hús, og hinn síðarnefndi verið samþykkur þessari ráðstöfun. Ákærði Gunnar og vitnið Gestur segjast hafa flutt kerrurnar í hús að beiðni ákærða Erlings. Skömmu eftir helgina 22.–23. febrúar sótti ákærði Y aðra kerruna til Siglufjarðar og flutti hana til Akureyrar. Við komu sína til Siglufjarðar setti ákærði Y sig í samband við ákærða Erling, sem afhenti honum kerru þá, sem reiðtygjunum hafði verið komið fyrir í. Á Akureyri afhenti ákærði Y Hólmgeiri Valdimarssyni kerruna, en áður var búið að taka reiðtygin úr henni. Reiðtygin seldi ákærði Y að mestu, en gaf hluta þeirra. Um þremur vikum síðar dró ákærði Erlingur hina kerruna með bifreið sinni til Reykjavíkur, þar sem hann afhenti hana ákærða Y. Ákærði Erlingur kveðst aldrei hafa skoðað inn í kerrurnar.

Eftir komu kerranna, mánudaginn 24. febrúar, skoðaði ákærði Gunnar þær og ljósmyndaði. Þegar ganga átti frá aðflutningsskýrslu um kerrurnar, skilaði ákærði Gunnar matsgjörð fyrir þær. Mat hann kerruna, er var skemmd á vinstri hlið, á 25.000 kr., en hina á 30.000 kr., og kveðst hann við matið hafa litið til verðmats á kerru þeirri, sem Albert Jónsson flutti inn ár-
ið 1991. Ákærði Gunnar afhenti ákærða Erlingi matsgjörð sína, sem dagsett er 24. apríl 1992. Til grundvallar þyngd kerranna lagði ákærði Gunnar vigtarnótu, sem ákærði Erlingur afhenti honum. Vigtarnótan er þannig til komin, að ákærði Erlingur fékk vitnið Gest til að vega einhverja hestakerru, og samkvæmt vigtarnótunni var kerran vegin sama dag og matsgjörð

ákærða Gunnars er dagsett. Samkvæmt þessu hafa báðar kerrurnar verið farnar frá Siglufirði fyrir allnokkru, þegar vigtun fór fram. Ákærði Erlingur kveður ákvörðun um þyngd kerranna hafa horft til kerru Alberts og talið, að þær væru svipaðar að þyngd.

Ákærði Erlingur fól vitninu Hannesi Baldvinssyni, aðalbókara embættisins, að gera aðflutningsskýrslu vegna innflutnings þessa og kveðst hafa falið Hannesi að gera skýrslu þessa, strax og hann kom til landsins. Skjölin hafi hins vegar legið á borði Hannesar í nokkrar vikur, án þess að skýrslan væri gerð. Þegar að því kom, að vitnið gerði skýrsluna, vantaði það upplýsingar um verðmæti og þyngd kerranna. Vitnið kveðst hafa fengið ákærða Gunnar til þess að útbúa matsgjörð, svo að unnt væri að ganga frá skýrslunni. Ákærðu Erlingur og Gunnar hafa báðir borið, að ákærði Erlingur hafi fengið ákærða Gunnar til að gera matsgjörðina. Allt að einu barst vitninu matsgjörðin, og gat það þá gengið frá aðflutningsskýrslunni. Í framhaldi af þessu gaf vitnið Gestur út tékka þann, sem um er rætt hér að framan undir lið I. B., og var fjárhæð hans hin sama og nam aðflutningsgjöldum.

IV. A–B.

Samkvæmt framburði ákærðu Erlings og X varð að samkomulagi þeirra í milli, að ákærði X útvegaði ákærða Erlingi hestakerru, þar sem ákærði Erlingur keypti ekki aðra kerruna, sem kom til landsins í febrúar 1992.

Í maí 1992 sendi ákærði X hestakerru frá Pýskalandi til Siglufjarðar. Kerrunni hafði verið umskipað í Reykjavík og hún send með ms. Reykja-fossi til Siglufjarðar, en þar átti að tollaafgreiða hana. Samkvæmt farmbréfi var eiginkona ákærða Erlings viðtakandi kerrunnar.

Þegar kerran kom til Siglufjarðar að kvöldi föstudagsins 14. maí 1993, voru tollverðir frá Tollgæslu Íslands staddir þar vegna rannsóknar á innflutningi á vegum ákærða Y. Samkvæmt farmskrá úr tollkerfi ríkistollstjóra var ákærði Y viðtakandi kerrunnar, en ekki eiginkona ákærða Erlings.

Eftir að búið var að skipa kerrunni upp á hafnarbakkann, en hún var fest á flutningspall, var bifreið ákærða Erlings bakkað að henni. Út úr bifreiðinni stigu ákærði Erlingur og vitnin Helgi Aage Torfason og Símon Helgason. Vitnin segja, að þau hafi farið með ákærða Erlingi til að sækja kerruna. Eftir að þau voru komin á hafnarbakkann, athuguðu þau, hvort unnt væri að tengja kerruna aftan á bifreiðina, en ákærði Erlingur gekk frá. Vitnið Símon telur ákærða hafa ætlað að borga af kerrunni eða eitthvað í þá áttina. Vitnið Helgi Aage telur ferðina hafa verið farna til að koma kerrunni í skjól fyrir veðri og vindum.

Áður en til þess kom, að kerran væri flutt á brott, gáfu tollverðirnir sig á tal við ákærða Erling og kváðust ætla að skoða í hana, en áður höfðu þeir

bannað vitnunum að hengja kerruna aftan í bifreiðina. Skömmu síðar hvarf ákærði á brott, Við skoðun tollvarða og lögregluþjóna frá Siglufirði á kerrunni kom í ljós, að í henni var verulegt magn varnings, mestmegnis reiðtygi, eins og nánar er lýst í ákæru.

Í farmbréfi sendingarinnar er ekki getið um neinn varning í kerrunni, og samkvæmt bréfinu var hún upphaflega skráð 800 kg. Þessari þyngd var síðan breytt í 498 kg í nýju farmbréfi. Ákærði Y ber fyrir dómnum, að hann hafi óskað eftir því við starfsmann Eimskipafélagsins, að þyngdinni yrði breytt. Hann kveðst hafa gert þetta eftir samtali við ákærða Erling, þar sem ákærði Erlingur hefði bent sér á, að kerran væri mjög þung.

V. A.

Ákærðu Erlingur og Gunnar bera báðir, að þeir hafi hellt niður því áfengi, sem fjallað er um í þessum ákærulið. Ákærði Gunnar kveðst hafa unnið að þessu dagana 11. og 12. júlí 1988. Hann kveðst hafa rætt við ákærða Erling og spurt, hvað ætti að gera við tæplega 250 lítra af áfengi, sem geymt var í fangaklefa á lögreglustöðinni. Ákærði Erlingur hefði þá sagst ætla að athuga málið og afla sér upplýsinga um það. Ákærði Erlingur kveðst hafa hringt til tollgæslustjóra og fengið þær upplýsingar þar, að hann ætti að ákveða sjálfur, hvað gert yrði við þetta áfengi. Í framhaldi af þessu hefði ákærði Gunnar pakkað áfenginu í poka, sennilega 11. júlí, og að morgni hins 12. hefðu þeir farið með áfengið í sorpþró bæjarins. Þar hefðu þeir hellt áfenginu niður, en kastað umbúðunum á eld.

Ákærði Gunnar kveðst sjálfur hafa fært aðgerðir þeirra inn í dagbók lögreglunnar, daginn eftir að verk þetta var unnið eða næsta dag þar á eftir. Hann kunni ekki skýringar á því, hvers vegna færslan kom einungis fram á frumriti dagbókar, en ekki afriti. Kveðst hann ekki muna ástæðuna, enda langt um liðið.

Aðrir lögreglumenn embættisins urðu ekki varir við aðgerð þessa, en samkvæmt framburði ákærðu var áfenginu eytt snemma morguns. Lögreglumenn, aðrir en ákærði Gunnar, komu hins vegar ekki á vakt fyrir en kl. 10 að morgni.

V. B.

Ákærðu bera varðandi þennan ákærulið, að ákærði Gunnar hafi komið að máli við ákærða Erling og spurt, hvað ætti að gera við 96 dósir af bjór, en dagstimplun á þeim hafi verið runnin út og þær því ekki seljanlegar lengur. Ákærði Erlingur kveðst hafa hringt í Brynjólf Karlsson hjá Tollgæslu Íslands og spurt hann, hvort senda bæri þetta suður. Brynjólfur hafi svarað því til, að það væri algjör óþarfi, ákærði gæti bara eytt þessu sjálfur. Vitnið Brynjólfur hefur kannast við fyrir dómi, að ákærði Erlingur hafi rætt

þessi mál við sig. Í framhaldi af þessu hafi ákærði Gunnar farið með bjórinna á öskuhaugana og ekið þar yfir dósirnar, en kastað þeim síðan í sorppróna.

Niðurstaða.

I. A.

Fram er komið í málinu, að lögmenn f. h. uppboðsbeiðenda höfðu oft samband við ákærða símleiddis og báðu hann að sjá til þess, að mætt yrði fyrir þeirra hönd við fyrirtökur uppboðsmála. Þá er og upplýst, að í sumum tilvikum hefði orðið um það venja, að ákærði sæi um mætingar fyrir einstaka uppboðsbeiðendur. Varð ákærði við beiðni þeirra, bæði í einstökum tilvikum og venju samkvæmt. Er framkvæmd fyrirtekta rétt lýst í ákæru. Samkvæmt því gætti ákærði í raun sjálfur hagsmuna uppboðsbeiðenda, en ekki sá, sem bókaður var mættur fyrir þeirra hönd. Fyrir þessa vinnu áskildi ákærði sér 2.500 kr. fyrir hverja fyrirtöku og hafði til hliðsjónar þóknun lögmanna fyrir mót við uppboð samkvæmt gjaldskrá Lögmannafélags Íslands. Er því eigi mótmælt af hálfu ákærða, að hann hafi með framangreindum hætti tekið við samtals 1.369.040 kr. á árunum 1989 til 1993 að þeim báðum meðtöldum.

Það er álit dómsins, að það hafi ekki samrýmt embættisfærslu ákærða, fyrir 1. júlí 1992 sem dómara og eftir þann tíma sem sýslumanns, að gæta hagsmuna uppboðsbeiðenda við fyrirtökur uppboðsmála, en ljóst er, að ákærði innti þessa vinnu af hendi í beinum tengslum við framkvæmd starfa síns. Þá verður og að telja, að ákærða hafi ekki getað dulist, að þær greiðslur, sem hann áskildi sér og þáði með framangreindum hætti, voru reiddar fram í sambandi við umræddar embættisathafnir ákærða, sem voru hluti af starfsskyldum hans og hann þáði laun fyrir úr ríkissjóði. Er það því niðurstaða dómsins, að ákærði hafi ekki átt tilkall til þessara greiðslna. Þá verður að telja, að gjaldtaka þessi hafi ekki samrýmt embættisstöðu hans. Hefur ákærði með framangreindri háttsemi, sem sönnuð er með játningu hans og studd öðrum gögnum málsins, orðið brotlegur gegn 128. gr. almennra hegningarlaga. Verður að líta svo á, að um samfellda brotastarfsemi ákærða hafi verið að ræða, sem lokið hafi árið 1993.

Misræmi á milli frumrita greiðslukvittana og afrita þeirra er að mati dómsins ekki refsivert, enda ekkert rangt í bókum embættisins, þar sem mótskostnaðurinn á frumritunum breytti engu í bókshaldi þess, þar eð hann rann ekki til þess. Verður ákærði Erlingur því sýknaður af því að hafa með þessu brotið gegn 1. mgr. 158. gr., sbr. 138. gr. almennra hegningarlaga.

I. B.

Ákærði Erlingur heldur því fram, að hann hafi ekki gefið starfsmönnum sínum fyrirmæli um að framvísa tékkunum í þessum lið ákærunnar ekki í

banka, en telja þá mánaðarlega á sjóðstalningarblöðum til Ríkisendurskoðunar sem reiðufé í sjóði. Álitur ákærði, að það sé einungis ákvörðun gjaldkera að ákveða, hvort tékki liggi í sjóði, en hann hafi rétt við gjaldkerann, hvort þetta mætti vera svona, og það síðan verið ákvörðun gjaldkerans, svo að ákærði hafi engin fyrirmæli gefið.

Ákærði var yfirmaður embættisins og gat því eigi dulist, að gjaldkerinn myndi taka tilmæli ákærða sem fyrirmæli frá yfirmanni sínum, enda hlaut honum að vera ljóst, að þessi tilmæli hans voru ekki í samræmi við lög og reglur og hann þannig að misnota sér stöðu sína sér til ávinnings og ríkissjóði til tjóns, en með þessu aflaði ákærði sér vaxtalauss láns, en bakaði ríkissjóði vaxtatap. Þá hefur gjaldkerinn við rannsókn málsins borið, að ákærði hafi gefið sér fyrirmæli um að láta tékkana vera í sjóði. Varðar þessi háttsemi við 139. gr. almennra hegningarlaga.

II. A.

Gegn neitun ákærða Erlings og með hliðsjón af því, sem fram er komið um þennan lið ákærunnar, er ósannað, að hann hafi um miðjan apríl 1991 útbúið eða látið útbúa aðflutningsskýrslu með röngum upplýsingum um þyngd hestakerru, sem flutt var til landsins á vegum Alberts Jónssonar, og átt hlut að því, að þess var eigi getið, að í kerrunni væri undirvagn, og þannig komið honum undan tollafgreiðslu. Þá er gegn neitun ákærða Erlings, sem studd er framburði ákærða Gunnars, ósannað, að ákærði Erlingur hafi sammælt um það við ákærða Gunnar, að undirvagninn yrði ekki nefndur í mats- og skoðunargerð ákærða Gunnars um þennan innflutning. Enn er ósannað gegn neitun ákærðu Erlings og Gunnars, að kerran hafi verið sögð 490 kg í aðflutningsskýrslu í því skyni að koma í veg fyrir, að hún teldist skráningarskyld samkvæmt umferðarlögum. Loks er ósannað gegn neitun ákærða Erlings, að hann hafi átt hlut að því, að tollverð kerrunnar og f.o.b.-verð var lægra en endurmat embættis ríkistollstjóra, og þannig valdið því, að aðflutningsgjöld töldust við endurmatið vantalín um 18.777 kr.

Af framangreindu leiðir, að sýkna ber ákærða Erling af öllu því, sem honum er gefið að sök í þessum lið ákæru.

II. B.

Ákærði Erlingur hefur skýrt svo frá, að hann hafi fengið upplýsingar um það hjá tollgæslunni, að heimilt væri að meta saman til tollverðs undirvagn þann og hestakerru, sem um ræðir í lið II. A. Fær þessi framburður ákærða stoð í vætti Brynjólfs Karlssonar, deildarstjóra hjá Tollgæslu Íslands. Ber ákærðu Erlingi og Gunnari saman um, að ákærði Erlingur hafi skýrt ákærða Gunnari frá framangreindu og að ákærði Gunnar hafi breytt í sam-

ræmi við það. Hefur ákærði Gunnar neitað því, að hann hafi sleppt því að meta undirvagninn, heldur hafi hann samkvæmt framansögðu metið vagninn með kerrunni til tollverðs, allt í samráði við yfirboðara sinn, ákærða Erling. Þá verður eigi litið fram hjá því, að 13. desember sl. endurákvarðaði ríkistollstjóri aðflutningsgjöld af bifreið þeirri, sem metin var til tollverðs í sama skipti, svo að þau lækkuðu um 408.547 kr. Samkvæmt því var ríkissjóði gert að endurgreiða innflytjanda bifreiðarinnar, sem jafnframt flutti inn hestakerruna og undirvagninn, nefnda fjárhæð. Var því hvergi hallað á ríkissjóð við ákvörðun tollverðs á hinum innflutta varningi, heldur þvert á móti. Með skírskotun til þessa og gegn neitun ákærða Gunnars er ósannað, að hann hafi við mat á bifreið og hestakerru þeirri, sem um ræðir í lið II. A., vísitandi tilgreint verðmæti kerrunnar óeðlilega lágt í því skyni, að aðflutningsgjöld af henni yrðu lægri en rétt var.

Með vísan til framanskráðs er á sama hátt ósannað, að ákærði Gunnar hafi leynt því, að kerran geymdi ofangreindan tollskyldan varning, þ. e. undirvagn fyrir aðra tveggja öxla kerru, í því skyni, að innflytjandinn slyppi við að greiða aðflutningsgjöld af undirvagninum.

Þá er með vísan til þess, sem hér að framan greinir, og framburðar vitnisins Alberts Jónssonar ósannað gegn neitun ákærða Gunnars, að ákærði hafi þegið umræddan undirvagn að gjöf úr hendi Alberts fyrir að hafa séð til þess, að kerran yrði metin of lágt til tollverðs og undirvagnsins ekki getið á aðflutningsskýrslu og því eigi greidd af honum aðflutningsgjöld. Verður ákærði Gunnar því sýknaður af þeirri háttsemi, sem honum er gefin að sök í ákærulið þessum.

III. A.

Í ljós er leitt, að ákærði Erlingur fékk ákærða Gunnar og Gest Halldórsson í febrúar 1992 til að sækja tvær hestakerrur, sem ákærði X sendi frá Þýskalandi, þegar eftir uppskipun þeirra á hafnarbryggjuna á Siglufirði 22. febrúar, án þess að þeim fylgdu skjöl, sem heimiluðu afhendingu kerranna úr vörslum farmflytjanda, en sannað er, að kerrurnar voru fluttar í skemmu, sem ákærði Erlingur hafði aðgang að.

Telja verður þessa aðgerð ákærða óeðlilega og óvenjulega, en þar sem ákærði var tollstjóri á Siglufirði, verður að telja, að hann hafi í krafti þess embættis haft heimild til að taka kerrurnar í sínar vörslur samkvæmt ákvæðum 63. og 65. gr. tollalaga. Verður ákærði því sýknaður af þessum sakargiftum.

Sannað er með játningu ákærða Erlings og ákærða Y, að ákærði Erlingur afhenti ákærða Y aðra kerruna nokkrum dögum síðar, og 2–3 vikum síðar flutti ákærði Erlingur sjálfur hina kerruna til Reykjavíkur og afhenti hana

ákærða Y. Er og sannað með játningu ákærða Erlings, að þegar þessar afhendingar fóru fram, hafi ekki verið gerð aðflutningsskýrsla um innflutninginn á kerrunum eða greidd af þeim lögboðin gjöld.

Framangreind afhending ákærða Erlings á kerrunum er honum refsiverð, og skiptir eigi máli, þótt gögn um innflutninginn hafi verið hjá embætti hans. Er þessi háttsemi ákærða brot á 139. gr. almennra hegningarlaga.

Gegn neitun ákærða Erlings og með vísan til framburðar annarra ákærðu er ósannað, að ákærði Erlingur hafi vitað, að í annarri kerrunni var nokkuð af nýjum reiðtygjum, sem ætluð voru til dreifingar hér á landi. Þá er einnig ósannað gegn neitun ákærða Erlings, að hann hafi í apríl 1992, þegar hann fól aðalbókara sínum gerð aðflutningsskýrslu um innflutning kerranna tveggja, jafnframt lagt honum vísitandi til rangar upplýsingar um þyngd og verðmæti þeirra, annars vegar til þess, að þær teldust ekki skráningarskyldar, og hins vegar í því skyni, að aðflutningsgjöld yrðu lægri en rétt var. Er ósannað, að ákærði hafi á þessum tíma verið búinn að fá í hendur bréf frá sendanda þess efnis, að verðmæti kerranna væri 2.500 vesturpýsk mörk. Verður ákærði því sýknaður af þessum ákæruatriðum.

Sannað er, að vitnið Gestur gaf út tékka þeirrar fjárhæðar, er samsvaraði aðflutningsgjöldum, og að ákærði Erlingur fékk gjaldkera embættisins til þess að láta hann ekki í banka. Verður að líta svo á, að í þessu felist fyrir-mæli ákærða sem yfirmanns embættisins til gjaldkerans sem undirmanns. Hins vegar er á það að líta, að ákærði hefur þegar verið sakfelldur í II. kafla B. 2. fyrir meðferð þessa tékka.

III. B.

Svo sem áður greinir, er ákærði Erlingur sýknaður af því að hafa í heimildarleysi tekið hestakerrur þær, sem um ræðir í lið III. A., úr vörslum farmflytjanda á hafnarbryggjunni á Siglufirði aðfaranótt 22. febrúar 1992. Þar af leiðir, að sýkna ber ákærða Gunnar af ákæru um hlutdeild, að því er þetta ákæruatriði varðar.

Gegn neitun ákærða Gunnars er ósannað, að hann hafi vitað, er hann flutti kerrurnar í hús í félagi við Gest Halldórsson, að þær væru í raun fluttar inn af ákærða Erlingi, en ekki nefndum Gesti, eða að í annarri kerrunni væri tollskyldur varningur og að hvorki væri ætlunin að tollafgreiða kerrurnar né varninginn.

Fram er komið í málinu, að Gestur lét í té vigtarseðil þann, sem lagður var til grundvallar við ákvörðun á þyngd kerranna við gerð aðflutningsskýrslu. Er ósannað gegn neitun ákærða Gunnars, að hann hafi af ráðnum hug fengið ákærða Erlingi í hendur matsgerðina frá 24. apríl 1992 um skoðun á kerrunum með röngum upplýsingum um þyngd þeirra og verðmæti í

því skyni, að aðflutningsgjöld yrðu lægri en rétt væri og jafnframt yrði komist hjá því að skrá kerrunnar undir 500 kg, svo að þær yrðu ekki skráningar-skyldar, sbr. 63. gr. umferðarlaga nr. 50/1987. Samkvæmt framansögðu verður ákærði Gunnar sýknaður af sakargiftum samkvæmt þessum ákæru-lið.

III. C.

Ákærði X hefur viðurkennt, að hann hafi sett nokkuð af nýjum reiðtygjum í aðra hestakerruna, sem kom til Siglufjarðar í febrúar 1992. Þá hefur hann og viðurkennt, að varnings þessa hafi ekki verið getið á skjölum um innflutninginn. Hann kveðst hafa „hent þessu bara inn í kerruna á sínum tíma, áður en hún fór heim“, eins og ákærði hefur komist að orði, og hafa átt von á að þurfa að greiða aðflutningsgjöld.

Með þessum framburði ákærða er sannað, að hann hefur ekki fylgt þeim lagafyrirmælum, er fram koma í V. kafla tollalaga, og þannig smyglað varningi þessum til landsins. Verður honum því refsað fyrir þessa háttsemi, sem er rétt færð til refsíákvæða í ákæru.

Ákærði Y hefur borið, að hann hafi vitað, að varningur var í kerru þeirri, sem hann sótti til Siglufjarðar í lok febrúar 1992. Hins vegar kveðst hann ekki muna, hvenær honum varð kunnugt um varninginn í kerrunni. Hann kveðst ekki vita, hver hafi sett varninginn í kerruna, en geri ráð fyrir, að hann hafi verið settur þar að frumkvæði ákærða X. Hann kveðst ekki hafa vitað, hvernig staðið hafi verið að greiðslu aðflutningsgjalda, gerð farmbréfs og annarra skjala eða öðru varðandi innflutninginn. Hann hafi einungis verið beðinn að sækja kerru til Siglufjarðar, og það hafi hann gert. Þá hafi hann selt megnið af varningnum, en gefið annað.

Fyrir dóminn hafa ekki verið lögð nein sönnunargögn, sem hrekja framburð ákærða Y um þennan lið ákærunnar, og ber því að sýkna hann af þessum sakargiftum.

Með vísan til þess, sem er rakið hér að framan undir III. A., ber að sýkna ákærða Erling fyrir hlutdeild í brotum ákærðu X og Y samkvæmt þessum ákæruleið.

IV. A. I.

Ákærði Erlingur hefur staðfastlega neitað, að koma hafi átt hestakerrunni, sem skipað var upp á hafnarbryggjunni á Siglufirði að kvöldi 14. maí 1993, undan tollskoðun. Þá hefur hann einnig neitað því að hafa vitað, að í kerrunni var mikið af nýjum reiðtygjum og annar búnaður fyrir hesta og húsgögn og áfengi. Er þessi framburður ákærða studdur framburði ákærðu X og Y. Samkvæmt framansögðu er því ósannað, að ákærði Erlingur hafi ætlað að koma kerrunni undan tollskoðun eða vitað, hvað í kerrunni var,

enda liggur ekkert fyrir í málinu til styrktar því, að svo hafi verið, og ekki unnt að hafna skýringu ákærða á því, hvers vegna hann var kominn á bryggjuna umrætt kvöld. Verður að telja allar fullyrðingar í þessum lið ákæru af hálfu ákæruvalds um það, hvað ákærði hafi haft í hyggju, byggðar á getgátum. Ber því að sýkna ákærða af þessari háttsemi.

IV. A. 2.

Gegn neitun ákærða Erlings og vegna framburðar ákærða Y er ósannað, að ákærði Erlingur hafi með aðstoð ákærða Y fengið þyngd kerrunnar, sem kom til landsins í maí 1993, breytt ranglega í farmbréfi úr 800 kg í 498 kg í því skyni að koma í veg fyrir, að hún teldist skráningarskyld samkvæmt umferðarlögum. Ber því að sýkna ákærða Erling af þessum sakargiftum.

IV. B. 1.

Ákærði X kveðst ekki hafa staðið að því að setja varninginn í kerruna, en hins vegar hafi starfsmenn sínir í Þýskalandi unnið það verk. Þá hafi hann falið þeim að gera pökkunarlista um það, sem sett var í kerruna. Hann hafi síðan sjálfur farið með kerruna og komið henni í skip. Ákærði kveðst sjálfur hafa gengið frá farmbréfi fyrir sendinguna, og hafi sér þá af hugsunarleysi láðst að senda reikning með fraktinni. Hann hafi síðan sent ákærða Y reikning með símbréfi, svo að unnt væri að ganga frá greiðslu aðflutningsgjalda, en ákærði Y hafi átt að sjá um það.

Samkvæmt 23. gr. tollalaga skal innflytjandi skila tollyfirvaldi aðflutningsskýrslu ásamt tilheyrandi gögnum um vöru eða sendingu innan þess frests, sem ákveðinn er í reglugerð. Á þeim tíma, sem hér um ræðir, var í gildi reglugerð nr. 257/1970, sbr. nú reglugerð nr. 258/1993, sem tók gildi 1. júlí 1993. Samkvæmt 1. gr. reglugerðar nr. 257/1970 bar að afhenda hlutaðeigandi tollyfirvaldi skriflega aðflutningsskýrslu um vöruna eða sendinguna innan þriggja mánaða frá komudegi þess fars, er flutti vöruna til landsins. Ljóst er, að aðflutningsskýrsla, sem ákærði Y hafði látið útbúa, lá fyrir þegar 17. maí 1993. Samkvæmt framburði ákærðu X og Y var ætlun þeirra að framvísa henni við tollafgreiðslu varningsins, sem ákærði Y hugðist sækja til Siglufjarðar í framhaldi af gerð skýrslunnar. Er því ósannað, að hugur ákærðu hafi staðið til að smygla reiðtygjunum og öðrum búnaði fyrir hesta. Verða ákærðu því sýknaðir af sakargiftum, hvað þetta varðar.

Ákærði Y hefur játað að hafa gert tilraun til að smygla til landsins sjónvarpi og helmingi þess áfengis, sem var í umræddri sendingu, en fram er komið, að umræddur varningur var ekki tilgreindur í ofangreindri aðflutningsskýrslu. Hann segir bróður sinn hafa átt að fá hinn helming áfengisins og einnig fatahengið og spegilrammann, sem raunar væri hluti þess. Við yfirheyrslu hjá lögreglu 17. maí 1993 kvaðst ákærði hafa unnið við að koma

varningnum fyrir í kerrunni. Með játningu ákærða, sem er í samræmi við gögn málsins, hvað þetta varðar, er framangreint atferli ákærða sannað. Verður hann því sakfelldur fyrir þennan þátt ákærunnar, og varðar það við 1. mgr. 123. gr. tollalaga.

IV. B. 2.

Pegar af þeirri ástæðu, að ákærði Erlingur hefur verið sýknaður af broti því, sem honum er gefið að sök í þessum ákærulið, ber að sýkna ákærða Y fyrir hlutdeild í því.

V. A-B.

Með framburði ákærðu Erlings og Gunnars er sannað, að þeir hafi eytt 249,65 lítrum af smyglaðu áfengi, sem þeir segjast hafa flutt á öskuhauga Siglufjarðar 11. og 12. júlí 1988 og hellt þar niður og síðan fleygt umbúðunum á eld, sem logaði þar. Einnig er sannað með framangreindum hætti, að ákærðu hafa staðið að eyðingu á 96 dósnum af haldlögðum bjór 23. desember 1992 með því, að ákærði Gunnar, með vitund og vilja ákærða Erlings, ók yfir dósirnar á öskuhaugum Siglufjarðar og fleygði þeim síðan á sama stað og umbúðunum, sem að framan er getið.

Samkvæmt 1. mgr. 8. gr. laga um verslun ríkisins með áfengi, tóbak og lyf nr. 63/1969 bar að afhenda framangreint smyglað áfengi og bjór Áfengis- og tóbaksverslun ríkisins. Þessari lagaskyldu var ekki fylgt, og telst sú háttsemi á ábyrgð ákærða Erlings, en ákærða Gunnari refsilaus, þar sem hann var að sinna starfi sínu sem undirmaður ákærða Erlings og bar að hlýða fyrirmælum hans og átti að geta treyst því, að hann væri að fara að lögum við eyðingu áfengisins. Verður ákærði Gunnar því sýknaður af því, sem honum er gefið að sök í þessum kafla ákæru, en ákærði Erlingur sakfelldur, og er brot hans rétt fært til refsíákvæðis í þessum kafla ákæru.

Nær sex ár eru liðin, frá því að eyðing áfengisins fór fram, og þar sem brotið hefði aðeins varðað ákærða Erling sektarrefsingu, telst það fyrnt, sbr. 1. tl. 1. mgr. 81. gr. almennra hegningarlaga. Brot ákærða Erlings samkvæmt B-lið þessa kafla ákærunnar er hins vegar ófyrnt, og verður honum refsað fyrir það.

Ákærði Gunnar hefur borið, að hann hafi fært áfengiseyðinguna í dagbók lögreglunnar, einum eða tveimur dögum eftir að hún fór fram. Hann fullyrðir hins vegar, að færslan sé rétt, og hefur sá framburður ákærða ekki verið hrakinn. Er því ósannað, að hún sé röng. Ber því að sýkna ákærðu Erling og Gunnar af þessum ákærulið.

Sakaferill ákærðu.

Ákærðu, sem sakfelldir eru, hafa ekki áður sætt refsingum, sem máli skipta við ákvörðun refsingar þeirra í máli þessu.

Refsingar.

Við ákvörðun refsingar ákærða Erlings ber að líta til þess, að hann hefur látið af embætti sínu vegna máls þessa. Þá ber að líta til þess vegna I. kafla ákæru, að það mun hafa tíðkast hjá ýmsum embættum, að séð væri um mætingar við fyrirtökur mála. Einnig er rétt að taka tillit til þess, að áskilnaður ákærða um greiðslur fyrir mót bakaði engum tjón, þar sem greiðendur hefðu væntanlega haft af því mun meiri kostnað, ef þeir hefðu þurft að mæta sjálfir eða fengið aðra til þess, oft um langan veg. Þá þykir bera að hafa í huga vegna meðferðar ákærða á eigin tékkum, sem lágu í sjóði, að hann hafði áður haft viðskiptareikning hjá embættinu, sem hafði verið í nokkurri skuld, þegar ákærði hóf að þiggja laun samkvæmt nýju kerfi, og leggja bar reikninginn niður. Þá verður ekki annað séð en ákærði hafi greitt skuld sína niður jafnt og þétt. Loks þykir það vera til refsilækkunar vegna bjóreyðingarinnar, að engin festa virðist hafa verið árum saman í því að fara eftir skýlausu lagaákvæði um, að senda beri upptækt áfengi Áfengis- og tóbaksverslun ríkisins. Lagaákvæði þetta er þó í fullu gildi, þrátt fyrir það að ráða megi af gögnum málsins, að því hafi ekki verið fylgt eftir.

Með hliðsjón af öllu framansögðu og 77. gr. almennra hegningarlaga þykir refsing ákærða Erlings hæfilega ákveðin 300.000 króna sekt til ríkissjóðs, sem greiðist innan fjögurra vikna frá uppkvaðningu dómsins að telja, en ella sæti ákærði varðhaldi í 45 daga.

Refsing ákærða X þykir hæfilega ákveðin 200.000 kr. sekt til ríkissjóðs, sem greiðist innan fjögurra vikna frá uppkvaðningu dómsins að telja, en afplánist ella með 35 daga varðhaldi.

Refsing ákærða Y þykir hæfilega ákveðin 75.000 króna sekt til ríkissjóðs, sem ákærði telst hafa afplánað að fullu með gæsluvarðhaldi í 7 daga, þ. e. frá 10. til 16. júní sl.

Upptaka.

Samkvæmt 1. mgr. 136. gr. tollalaga og 34. gr. áfengislaga ber að dæma ákærða Y til að sæta upptöku á því áfengi og þeim hlutum, sem hann er sakfelldur fyrir að hafa reynt að smygla hingað til lands, svo sem nánar greinir í dómsorði.

Að öðru leyti ber að sýkna af kröfum ákæruvalds um upptöku.

Sakarkostnaður.

Loks ber að dæma um sakarkostnað, þar með talin málsvarnar- og saksóknarlaun, sem hér greinir:

Málsvarnarlaun skipaðs verjanda ákærða Erlings, Jóns Magnússonar hæstaréttarlögmanns, 350.000 krónur, greiðist af ákærða að hálfu og að hálfu úr ríkissjóði.

Málsvarnarlaun skipaðs verjanda ákærða Gunnars, Jónatans Sveinssonar hæstaréttarlögmanns, 300.000 krónur, greiðist úr ríkissjóði.

Málsvarnarlaun skipaðs verjanda ákærða X, Gísla Baldurs Garðarssonar hæstaréttarlögmanns, 200.000 krónur, greiðist að 1/3 hluta af ákærða, en að 2/3 hlutum úr ríkissjóði.

Málsvarnarlaun skipaðs verjanda ákærða Y, Ólafs Garðarssonar hæstaréttarlögmanns, 200.000 krónur, greiðist af ákærða að 1/3 hluta, en að 2/3 hlutum úr ríkissjóði.

Ákærðu Erlingur og X greiði hvor um sig 50.000 krónur í saksóknarlaun, en ákærði Y 25.000 krónur.

Annan sakarkostnað greiði ákærði Erlingur að 1/5 hluta, ákærði X og ákærði Y að 1/10 hluta hvor og ríkissjóður að 3/5 hlutum.

Sókn málsins.

Egill Stephensen saksóknari sótti mál þetta af hálfu ákæruvalds.

D ó m s o r ð:

Ákærði Erlingur Óskarsson greiði 300.000 króna sekt til ríkissjóðs innan 4 vikna frá uppkvaðningu dómsins að telja, en sæti ella varðhaldi í 45 daga.

Ákærði Gunnar Guðmundsson er sýknaður af kröfum ákæruvaldsins í máli þessu.

Ákærði X greiði 200.000 krónur í sekt til ríkissjóðs innan 4 vikna frá uppkvaðningu dóms þessa að telja, en sæti ella varðhaldi í 35 daga.

Ákærði Y greiði 75.000 króna sekt til ríkissjóðs, sem telst afplánuð að fullu með 7 daga gæsluvarðhaldi.

Ákærði Y sæti upptöku til ríkissjóðs á sjónvarpi, fatahengi, spegilramma og 27 áfengisflöskum.

Málsvarnarlaun skipaðs verjanda ákærða Erlings, Jóns Magnússonar hæstaréttarlögmanns, 350.000 krónur, greiðist af ákærða að hálfu og að hálfu úr ríkissjóði.

Málsvarnarlaun skipaðs verjanda ákærða Gunnars, Jónatans

Sveinssonar hæstaréttarlögmanns, 300.000 krónur, greiðist úr ríkissjóði.

Málsvarnarlaun skipaðs verjanda ákærða X, Gísla Baldurs Garðarssonar hæstaréttarlögmanns, 200.000 krónur, greiðist að 1/3 hluta af ákærða, en að 2/3 hlutum úr ríkissjóði.

Málsvarnarlaun skipaðs verjanda ákærða Y, Ólafs Garðarssonar hæstaréttarlögmanns, 200.000 krónur, greiðist af ákærða að 1/3 hluta, en að 2/3 hlutum úr ríkissjóði.

Ákærðu Erlingur og X greiði hvor um sig 50.000 krónur í sak-sóknarlaun, en ákærði Y 25.000 krónur.

Annan sakarkostnað greiði ákærði Erlingur að 1/5 hluta, ákærðu X og Y að 1/10 hluta hvor og ríkissjóður að 3/5 hlutum.